

Aurelius Augustinus

De goede geur van Christus

Preken over heiligen
[*Sermones de sanctis* 273-299C]

Ingeleid, vertaald en van aantekeningen voorzien door
Arie Akkermans, Elisabeth van Ketwich Verschuur
en Hans van Reisen

Inhoud

Inleiding	9
Preken over heiligen: oude teksten, nieuwe vondsten	10
Heiligenverering in de vroege kerk: tijd van vervolgingen	12
Martelarenreliëken: van buiten naar binnen de stad	14
Andere soorten heiligen	16
Weerbarstige werkelijkheid in Noord-Afrika?	17
Verschijningen en wonderen: oorzaak of gevolg van martelarenverering?	21
De belangrijkste heiligenfeesten in deze bundel	22
Gedachtenis van Vincentius - 22 januari (<i>sermones</i> 274-277A)	22
De geboortedag van Johannes de Doper - 24 juni (<i>sermones</i> 287-293E)	24
Gedachtenis van Petrus en Paulus - 29 juni (<i>sermones</i> 295-299C)	27
De goede geur van Christus: enkele contouren van de heiligen in Augustinus' preken	31
Over deze vertaling	34
Literatuur	36
1. Latijnse tekstuittgaven	36
2. Vertalingen	37
a. in het Nederlands	37
b. in andere talen	38
3. Achtergrondliteratuur	38

Praktische informatie		41
1. Gebruikte afkortingen in literatuurverwijzingen		41
2. Gebruikte afkortingen van de bijbelboeken		41
3. Paragraafnummers en kopjes		43
4. Schriftcitaten en -verwijzingen		43
5. Afbeelding		43
6. Overzicht van preken		43
De goede geur van Christus		47
Sermo 273	De goede geur van Christus	49
Sermo 274	Mijn leven een loflied	57
Sermo 275	Het lichaam niet veracht	60
Sermo 276	In vuur beproefd en verhard	64
Sermo 277	Gezond van lichaam en geest	68
Sermo 277A	U bent mijn standvastigheid!	86
Sermo 278	Op doktersvoorschrift	89
Sermo 279	De wolf gevangen bij het schaap	100
Sermo 280	Eeuwig geluk	118
Sermo 281	De vrouw als een man	124
Sermo 282	Stevig verbonden	127
Sermo 283	Soldaat van Christus	131
Sermo 284	Vechten voor de waarheid	140
Sermo 285	Onderscheid mijn zaak	150
Sermo 286	Als zaad van bloed	158
Sermo 287	Hij moet groter worden, ik kleiner	165
Sermo 288	Stem en woord	168
Sermo 289	Getuige van het licht	179
Sermo 290	Rechtvaardig in de ogen van God	188
Sermo 291	Bewonder Christus in Johannes	197
Sermo 292	Johannes de Doper: leerling van Christus	205
Sermo 293	De Heiland heeft zelf de heraut bevrijd	220
Sermo 293A	Groei in begrip	237
Sermo 293B	Rond de langste dag	250
Sermo 293C	Groter en kleiner	256

Sermo 293D	De mens moet omlaag, God moet omhoog	259
Sermo 293E	Twee mensen: Christus en Johannes	267
Sermo 294	Het belang van de kinderdoop	270
Sermo 295	De rots, de leeuw en het lam	293
Sermo 296	Geduld met iedereen	301
Sermo 297	Tot goedheid bevrijd	318
Sermo 298	Gewond door liefde	328
Sermo 299	Dood, waar is je engel?	334
Sermo 299A	Eén feestdag voor twee apostelmartelaren	350
Sermo 299B	De eerste en de laatste op één dag	354
Sermo 299C	Het geloof ontvangen en behouden	362

Register op bijbelteksten

Over de auteurs

Inleiding

Bijna veertig jaar lang heeft Augustinus (354-430) in het Noord-Afrikaanse Hippo Regius de geloofsgemeenschap als predikant gediend. Van heinde en verre kwamen mensen naar deze havenstad om zelf de woorden van de befaamde bisschop te beluisteren of zijn preken in opdracht van anderen op te tekenen. Dikwijls werd Augustinus ook uitgenodigd om bij zijn reizen door het achterland van het kustgebied of tijdens zijn bezoeken aan andere steden als gastpredikant te spreken; soms was dat voorbereid en deed hij dat overdacht, maar vaak gebeurde dat spontaan en was de uitnodiging onverwacht. Ongeveer zeshonderd preken zijn er zo van hem bewaard gebleven: ze sprankelen van levend geloof, diepe wijsheid en pastorale zorg. In de schriftelijke neerslag blijft daarvan iets zichtbaar en valt er veel te genieten van prachtige zinswendingen en wondermooie gedachtegangen.

De aantrekkelijke kanten van Augustinus' preken vielen natuurlijk allereerst te beluisteren voor wie het vergund was hem in levenden lijve te beluisteren en bezig te zien.¹ Wie nog de oorspronkelijke Latijnse teksten kan lezen, beleeft plezier aan vele kleuren en klanken, rijmen en ritmes waarmee een predikant als Augustinus schijnbaar moeiteloos zijn toespraken wist te versieren. Maar zelfs voor wie het met vertalingen moet doen, valt er in zijn preken buitengewoon veel te bewonderen aan stijl en inhoud. Daarvan getuigen onder meer de belangstelling en de waardering voor recent uitgebrachte vertalingen van het Augustijns Instituut in Eindhoven.²

De attractiviteit van Augustinus' verkondiging geldt zeker voor de preken die in deze bundel in vertaling worden aangeboden. Het zijn bijna allemaal parels van redenaarskunst, waarin de motivatie van de predikant en zijn publiek om elkaar van dienst te zijn voor een fees-

1 Vgl. Possidius, *Vita Sancti Augustini* 31 in: Van Bavel 1986, 103. Vgl. Van der Meer 1947, 364. Volledige bibliografische informatie vindt men in het literatuuroverzicht achter deze inleiding.

2 Voor de Nederlandse preekvertalingen zie onder meer Van Neer e.a. 1996 en 2004, Gehlen-Springorum e.a. 2002 en 2007, Schrama e.a. 2001, Van Zaalen e.a. 2001 en Tevel e.a. 2010. Voor een volledig overzicht van oudere vertalingen zie Van Reisen 2002, 73-80.